הלכה · משנה תורה · מפרשים · יצחק ירנן · ספר זרעים

# יצחק ירנן על משנה תורה, הלכות מעשרות

רבי אליקים גאטינייו

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# יצחק ירנן על משנה תורה, הלכות מעשרות

רבי אליקים גאטינייו

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/יצחק-ירנן-על-משנה-תורה-הלכות-מעשרות/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

# תוכן העניינים

**פרק א** ..... 4
הלכה ד ..... 4
הלכה ה ..... 5
הלכה ט ..... 5
**פרק ג** ..... 5
הלכה ב ..... 5
הלכה ג ..... 5
הלכה ו ..... 6
הלכה כד ..... 6
**פרק ד** ..... 6
הלכה ב ..... 6
**פרק ו** ..... 6
הלכה ד ..... 6
**פרק ז** ..... 7
הלכה ד ..... 7
הלכה ו ..... 7
**פרק ט** ..... 7
הלכה א ..... 7
הלכה ב ..... 8
**פרק יא** ..... 8
הלכה ט ..... 8
הלכה טו ..... 9
**פרק יב** ..... 9
הלכה יז ..... 9
**פרק יג** ..... 9
הלכה א ..... 9
הלכה ד ..... 10

# פרק א

## הלכה ד

**אין מוציאין וכו' שנא' כי תקחו וכו'**. בספרי, הביאו הרדב"ז ומהר"י קורקוס יעו"ש. ושמעתי לחד מרבנן דקשיא ליה מהכא למ"ש רש"י בקידושין דף נ"ח ע"ב ד"ה הכי גרסינן וכו' שאף מעשר ראשון לכהנים מדקנסינהו עזרא ללוים עכ"ל. ולמה לו מהאי טעמא תיפוק ליה דמדינא אין הכהן נותן מעשר ראשון ללוים כמ"ש בספרי ודוק.

**וכן כל מתנות כהונה וכו'**. עיין מ"ש מרן וז"ל אך קשה וכו' וא"כ היאך סתם רבינו וכתב דכל מתנות כהונה וכו' עכ"ל. והקשה עליו חכם בני יצחק נר"ו דההיא ברייתא איירי בלוי עם כהן שהלוי יתן לכהן תרומה וחלה ותרומת מעשר דאיכא בהו קדושה ורבינו כאן איירי במידי דכהן תרומה וחלה וכיוצא דאין מוציאין מכהן לכהן דהכי כתב רבינו בפירוש וכן וכו' אין מוצאין מכהן לכהן ואה"נ דמלוי לכהן מוצאין אם הוא דבר שבקדושה ואם הוא דבר שאין בו קדושה אין מוציאין מידו דהיינו מעשר ראשון וזה הוא שאמרו בברייתא אין מוציאין מלוי ללוי ולכן כתב רבינו דין זה דאין מוציאין מידו דזרוע ולחיים דוקא בפ"ט מהל' בכורים ה"ח יעו"ש משא"כ בדברים הנקדשים.

**ומ"ש** מרן לתרץ וז"ל וי"ל שדחה רבינו ההיא ברייתא מקמי מתני' דסוף פ"ק דפאה וכו' עכ"ל יעו"ש, גם בזה לא ירדנו לכונתו וז"ל המשנה כהן ולוי שלקחו את הגורן המעשרות שלהם עד שימרחו ע"כ, ופי' בין כהן בין לוי שלקחו או זה או זה המעשרות שלהם אם כהן הוא אינו נותן התרומה לאחר ואם הוא לוי אינו נותן המעשר ללוי אחר ואה"נ דאם הוא לוי נותן התרומה לכהן ואינו מעכב לעצמו אלא המעשר וכן דייקי דברי רבינו בפ"ו דמעשר הט"ו כהן או לוי וכו' מוציאין התרומה והמעשרות מידיהן ונותנין אותם ללוים ולכהנים אחרים וכו' ואם קנו קודם שתגמר מלאכתן אין מוציאין מידם עכ"ל. ופי' אין מוציאין מידם התרומה מכהן ליתנה לכהן אחר והמעשר מהלוי ליתנו ללוי אחר דקאי לתחילת דבריו כמובן ואה"נ דהלוי נותן התרומה לכהן נמצא אינו ענין ההיא מתני' לנידון דידן. או אפשר לפרש האי מתני' דתיבת המעשרות הוא דוקא מעשר ולא תרומה והכי פירושה בין כהן בין לוי וכו' שלקחו המעשרות דוקא שלהן אם ירצו בין הכהן בין הלוי ליטול את המעשר שלהן משא"כ התרומה דאינה שלהן אלא אם היה כהן הנוטל הגורן אבל אם היה לוי צריך ליתן לכהן את התרומה דאית בה קדושה באופן [ד]דברי ההיא מתני' אינו מנגד להההיא ברייתא וצ"ע דברי מרן.

### הלכה ה

**האוכל פירותיו טבלים וכו'**. וכתב מהר"י קורקוס מדתני פרק הזרוע וכו' אשר ירימו לה' אין לך אלא משעת הרמה ע"כ, ופי' דאשר ירימו מיותר למדרש דאין לך אלא משעת הרמה עכ"ל. ואחר המחילה רבה אינו מיותר דבסנהדרין דף פ"ג דרשו מיניה דטבל במיתה דחילול חילול מתרומה דדריש לא יחללו וכו' אשר ירימו בעתידים לתרום הכתוב מדבר נמצא דאיצטריך אשר ירימו להכי וצ"ל כמ"ש התוס' שם בפ' הזרוע דף ק"ל ע"ב ד"ה אין לך. ומ"ש רבינו אע"פ שאין חייבין פי' כיון שהם חייבים מיתה לשמים שמע מינה דחשיב דאכל תרומה ויתחייב לכהן קמ"ל דכיון דהוי קודם הרמה פטור מתשלומין. ועדיין לענ"ד אינו מדוקדק לשון זה דהא לו יהי דלא חשיב דאכל תרומה מ"מ משום טבל חייב מיתה דאפי' הכהן שאוכל טבל חייב מיתה. ועוד קשה דמדיוק דבריו משמע דאם הוא אחר הרמה חייב וליתא דמאי שנא דמזיק מתנות כהונה או אכלן דפטור וכמו שהקשו בגמ' שם ומוקי להאי ברייתא דאתו לידיה בטבלייהו וא"כ גם רבינו הו"ל למימר דאם באו לידיה בטבלייהו גם אחר הרמה פטור ולמה השמיטו.

### הלכה ט

**החרובין וכו'**. עיין השגות ופי' דבריו דתחילה השיג עליו דלאו דוקא חרובין הוא דהוו דרבנן אלא כל שאר אילנות ושוב כתב ונראה דחרובי שיטה וצלמונה קאמר כלומר דאיירי רבינו בחרובי שיטה וצלמונה וההשגה בזה הוא דס"ל להראב"ד דפטורים לגמרי אף מדרבנן שאינם מאכל אדם ומה שהוצרך לומר הראב"ד ונראה וכו' אף דגם בזה משיג עליו משום דמדברי רבינו בריש פ"ק דמעשר שני הל' ג' נראה להדיא דבחרובי שיטה וצלמונה דוקא הוא דאיירי רבינו יעו"ש. ומעתה דברי מרן בכאן שתמה על הראב"ד בזה הם דברים תמוהים ומה שתירץ הוא מבואר להדיא בדברי רבינו שם ואין צורך לקושיא ותירוץ ודוק. ועיין במה שכתבתי בהלכות מעשר שני פ"א ה"ג.

## פרק ג

### הלכה ב

**בד"א וכו'**. עיין מ"ש הרב מל"מ בפרק י"א ה"ט.

### הלכה ג

**והמלח וכו'**. עיין השגות ולא ידעתי מאי קא קשיא ליה, דתיקשי ליה להירושלמי איך פליג אמתני' וכי היתכן דהירושלמי פליג אמתני' וודאי דצ"ל כפי' רבינו בפי' המשנה דכובש מים ומלח ומתני' פירושי קמפרש וכמ"ש מרן, נמצא דברי מרן מוכרחים, והרב

מל"מ כתב על דברי מרן אלו ועיין פ"ה דין י"ד וצ"ע עכ"ל. ולא זכיתי לכוונתו דאי כוונתו להקשות על מרן ממ"ש רבינו שם הכובש והיינו בחומץ לא קשה כלל דרבינו כפל הדינים שם ובכלל כתב הכובש והיינו כדהכא במלח וכן בפרקין גופיה בסמוך ה"ד כתב רבינו או כבשן במלח וכו' נמצא בפירוש דלרבינו ליכא חומץ ודוק.

### הלכה ו

**מותר להערים וכו'**. ועיין מ"ש מרן והצריך עיון. ויש מי שהקשה עליו דמאי קשיא הרי רבינו לקמן איירי בנגמרו מלאכתן ולא נקבעו למעשר ורש"י איירי בלא נגמרו מלאכתן. ולא קשה מידי דהכונה למרן דמדברי רבינו מוכח דאיכא קבע בבהמה אבל ודאי דלדינא לא פליגי וק"ל.

### הלכה כד

**המוצא זיתים וכו'**. עיין בפי' המשנה לרבינו ובמ"ש התוס' יו"ט שם ובמה שכתבתי בפ"ט ה"א יעו"ש.

**או מתאנים שנתעשרו וכו'**. עיין מ"ש מרן משם הר"י קורקוס, ועיין להרב לח"מ פט"ו מהל' גזלה.

## פרק ד

### הלכה ב

**יראה לי וכו'**. וכתב מרן ועדיין יש להקשות וכו' הכי הו"ל למימר אין הטבל נקבע וכו' יעו"ש. ולי נראה לתרץ דכיון דאיכא מכת מרדות משו"ה התחיל באין לוקין מן התורה וכו' עד שיקבע אבל בשאר לוקין מדרבנן.

## פרק ו

### הלכה ד

**ליטרא מעשר וכו'**. ועיין השגות. ונ"ל דדעת הראב"ד כתוס' מנחות דף ע' ד"ה ליטרא וכו' דס"ל דהש"ס מיירי בדבר שאין זרעו כלה יעו"ש. אמנם רבינו ס"ל כמ"ש הר"ן שם בנדרים דף כ"ט ע"ב וז"ל וקשה לי דהאי כל שקלא וטריא בדבר שאין זרעו כלה ומדאורייתא ליכא מידי שאין זרעו כלה דלחייבי במעשר ונראה בעיני דקרא אסמכתא בעלמא וכו' אלו דבריו. הרי דמוקי לברייתא דליטרא מעשר בדבר שזרעו כלה וקרא אסמכתא וכדי שלא יהא חוטא נשכר חייבוהו וכמ"ש רש"י. ובדברי התוס' שזכרנו עיין בתשובת הרב חות יאיר סי' רכ"ד מה שתמה עליהם מהש"ס דנדרים יעו"ש.

**ולענ"ד** נראה בפשט דבריהם אף שהוא דוחק דשם בנדרים לא הקשו בש"ס מיד מהא דליטרא מעשר להא דליטרא בצלים אלא למה שתירצו למה שהקשו תחילה שם מההיא דבצלים שירדו עליהם גשמים וכו' אבל היכא דקא טרח בטל ברובא אהא קשיא ליה מליטרא מעשר ומדלא הקשו תחילה ודאי דהש"ס ידע דליכא קושיא וזה שכתבו צריך ליישב וכו' ודו"ק.

## פרק ז

### הלכה ד

**המניח וכו' מצאן וכו'**. וכתב מרן ופסק רבינו כמותם דרבים נינהו עכ"ל. וכן פסק להדיא רבינו ההיא מתני' דמקוה שנמדד בפ"י מהלכות מקואות ה"ו יעו"ש. ומן התימה על הרדב"ז ז"ל שכתב דרבינו פסק כמ"ד בפי' דמתני' דמעת לעת היינו של הנחה וקשיא ליה להרב על זה דבש"ס אסקיה בקשיא והו"ל למיפסק כר' יוחנן יעו"ש, ודבריו תמוהים וכמבואר ומה גם דרבינו לא הזכיר מעת לעת.

**עוד** כתב מרן וז"ל ומ"ש ואינו מעשר ודאי פשוט הוא עכ"ל. ועיין מ"ש עליו הרב מל"מ. ולענ"ד לפי חומר הנושא נראה דכונתו למה שכתב רבינו ואינו מעשר ודאי דהם דברי מותר דכיון שכתב הרי זה חושש לכל מה שהפריש ודאי דצריך להפריש מתורת ספק ולא בתורת ודאי ולא הול"ל אלא מפריש מעשר שנית כמ"ש בפ"ה דתרומות ה"ז ולא כתב שם ואינו תורם ודאי כמ"ש כאן וכן שם בהל' כ"ד גבי חבית יעו"ש וא"כ מה צורך לכתוב כאן ואינו מעשר ודאי וז"ש מרן פשוט הוא דאינו מעשר מתורת ודאי ולא היה צורך לכותבו ודוק.

### הלכה ו

**כיצד וכו'**. עיי' מ"ש הרב מל"מ, ועיין בספרי אגורה באהלך דף כ"ג.

## פרק ט

### הלכה א

**בימי יוחנן וכו'**. עיי' מ"ש הרב מל"מ באורך ובסוף דבריו כתב דכל שהוא ספק נקרא דמאי אף במקום דחייב להפריש תרומה גדולה יעו"ש, וכן מבואר בדברי הרב תוס' יו"ט במשנה ד' פ"ג דמעשרות על מ"ש רבינו שם בפירוש המשנה דחייב להפריש דמאי, דחייב להפריש גם תרומה גדולה וכתב שכן נראין דברי רבינו בחיבורו יעו"ש והיינו דבחיבור לא כתב מילת דמאי אלא הרי הם ספק יעו"ש ודוק.

## הלכה ב

**אבל מעשר ראשון וכו'**. עיין מה שהביא הרב מל"מ לרש"י דפרק עגלה ערופה ומה שתירץ, ולענ"ד נראה ליישב מעין מ"ש הרב בתירוץ שני והוא ע"פ דברי רש"י בבכורות דף י"א ע"ב ד"ה דמאי וז"ל ולא דמי לשאר דמאי שנותן לכהן אחד ממאה דהתם איכא טעמא כדמפרש בסוכה משום דסבר עם הארץ ללוי הוא דפקיד רחמנא למיתב תרומת מעשר ולא לדידי וכו' עכ"ל, והשתא משו"ה חיישינן דילמא אכל ליה אבל גבי גר שנתגייר לא שייך האי טעמא ומשו"ה אמרינן שימכרנה לכהן אך קשה לרש"י בנדרים למה כתב להההיא טעמא מסברתיה כיון דאיכא האי טעמא דש"ס ערוך וכמ"ש איהו גופיה בבכורות שהוא ש"ס דסוכה ובשלמא לרש"י דפ' עגלה ערופה, ותוס' דיומא דף ט' לא קשיא דאינהו ז"ל אתו למילתא אחריתא דנהי שצריך להפריש תרומת מעשר מדמאי משא"כ תרומה גדולה דשאני זה מזה או כמ"ש רש"י בבכורות או כמ"ש בנדרים מ"מ ימכרנה לכהן מאחר שהוא ספק שמא עם הארץ זה הוא מאותן שמעשרין ואם כן הכהן יביא ראיה דהמוציא מחבירו עליו הראיה ולזה תירץ רש"י שמא יאכל והתוספות תירצו כיון דהוי מועט וכו' ברם לרש"י דנדרים קשה כדכתיבנא.

**ועוד** קשה טובא עליו מה שהקשה חכם בני נר"ו ממ"ש במכות דף י"ז ע"א דמאי כיון דממונא הוא אפרושי מפריש וכתב רש"י דאינו אלא גזל משא"כ מעשר דבהפרשתו איכא חיוב מיתה דבעינא לאפרושי תרומת מעשר וכו' עכ"ל. ופירושו שם נראה מוכרח שם בש"ס דקאמר כיון דממונא וכו' מכלל דמעשר ראשון אי מפריש חל עליה איסורא והשתא לפי מ"ש רש"י בבכורות דסבר עם הארץ דללוי הוא דפקיד רחמנא וכו' משמע דאף אם יפריש הישראל התרומת מעשר סובר דלא רמיא עליה דידיה ליתנו לכהן והוא היפך הש"ס דמכות דלדידיה אם כן יפריש אף המעשר ראשון ולא יאכל טבל ולא יתן לכהן כלום דלא רמיא עליה דידיה ליתן לכהן וכמ"ש רש"י, ויותר תימה לרש"י דנדרים דמה שאין מפרישין הוא משום דלא למדנו בה עון מיתה אלא מהיקשא דתרומה גדולה וע"ה לא ציית היקשא וכו' א"כ מה הפרש יש בין מעש' ראשון למעשר עני ודו"ק.

# פרק יא

## הלכה ט

**אם רוב מכניסים לבתיהם וכו'**. עיין להר"ש שפי' במתני' כפי' רבינו כאן אמנם רבינו שם בפי' המשנה נייד מפי' זה ופירש שחזקתו שהפריש בשדה שלא יכשל בהבאתו לבית ויכשל באכילת עראי יעו"ש, ועיין להרב תוס' יו"ט שם דקשיא ליה לפירוש זה

דרבינו (דפי') [בפי'] המשנה דמשום שרגילים לעשר יהא בחזקת מעושר ויצא מכלל דמאי וכו' יעו"ש, פי' דבריו דאף דאיכא רוב הרגילים בכך ואיכא למימר אזלינן בתר רובא אפ"ה לא משום זה מחזקינן ליה בחזקת מעושר ויוצא מתורת דמאי דהא אעיקרא מאי דתקינו רבנן דמאי הוא אף דאיכא רובא דרוב עמי הארץ מעשרין הם ואפ"ה הצריכו חכמים לעשר ולא דמי למ"ש הר"ש בפ"ד דדמאי משנה ד' דמשו"ה לא נקט תרומה גדולה משום דאין רגילות לשהות ת"ג וכו' וכ"כ בריש פ"ו שם יעו"ש, וכן פסק רבינו פ"ד מהל' תרומות הי"ד דהתם לאו מטעם רובא אלא משום דאין רגילות והיינו כולי עלמא, ואף דאיכא איזה אדם שלא יתרום בטל במיעוט מיעוטו.

### הלכה טו

**המפקיד פירותיו וכו'**. משנה בפ"ג דדמאי וכת"ק. ורבינו בפי' המשנה והרע"ב פירשו דת"ק שאמר אצל הגוי כפירותיו היינו לומר ופירות של הגוי פטורים מן המעשר ור"ש דאמר דמאי הוא משום דחיישינן שמא ישראל אחד מן החשודים על המעשרות הפקיד ג"כ בידו ונתחלפו אלו באלו יעו"ש, ולא ידעתי אמאי פירשו נגד הש"ס דבכורות דף י"א ע"ב דמפורש שם דת"ק שאמר כפירותיו היינו דחייב להפריש משום דס"ל מירוח הגוי [אין] פוטר ור"ש אומר דמאי משום דספק חילפן או לא ואמרו שם דלכו"ע צריך להפריש ופלוגתא הוא אי צריך למיהב לכהן יעו"ש, ובשלמא לרבינו כאן בחיבורו שהוא לפסק הלכה שפיר כתב דינא שהרי הן כפירותיו והיינו דפטירי משום דאיהו פסק דמירוח הגוי פוטר ברם למפרשי המשניות אמאי הוצרכו לפרש נגד הש"ס ואף דרבינו בפי' המשנה והרע"ב פסקי דינא אחר פירושם, מ"מ הו"ל להביא פי' דש"ס ושוב הו"ל למימר דלמאי דקי"ל מירוח הגוי פוטר הרי זה פטור דהרי הן כפירותיו.

**שם**. עיין במ"ש הרדב"ז כאן ובמה שכתבתי לעיל בהל' תרומות פ"א הי"א יעו"ש.

## פרק יב

### הלכה יז

**חשוד וכו'**. וכתב מרן וקי"ל כל מקום ששנה רשב"ג וכו' ודבריו תמוהים דהא כמה דוכתי פסק רבינו דלא כרשב"ג וכמו שכתבתי לעיל בהל' תרומות פ"א הט"ו יעו"ש.

## פרק יג

### הלכה א

**עיין** בחידושיי פ"ז מהל' ברכות סוף ה"ח.

## הלכה ד

**עיין** מה שכתבתי לעיל בפ"א מהלכות תרומות הכ"ב.